

Висновки з даного дослідження. Оглянутий теоретичний базис вивчення сталого розвитку сільських територій прикордонних регіонів та організаційно-економічного механізму його забезпечення ще раз засвідчив багатогранність предмету дослідження. Разом з тим, досліджувані території в силу існуючого щодо них нині задовільного стану справ вимагають ефективного керованого впливу, який не повинен допускати ознак стихійності й несистемності. Через те врахування положень згаданих теорій і концепцій є вкрай важливим для побудови такого організаційно-економічного механізму, дієві впливи б якого забезпечували досягнення цілей сталого розвитку сільських територій прикордонних регіонів із балансуванням національних інтересів й інтересів сусідніх держав та, в першу чергу, забезпечення гідного рівня життя сільських мешканців.

Література

1. Яковец Ю.В. Циклы, кризисы, прогнозы / Ю.В. Яковец. – М. : «Наука», 1999. – 448 с.
2. Носова О. Про фундаментальні причини фінансових криз та життєздатність фінансових ринків у сучасній формі / О. Носова // Економіка України. – 2011. – № 4. – С. 45-55.
3. Вахович І.М. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук : спец. 08.00.05 / І.М. Вахович. – Одеса, 2008. – 35 с.
4. Хоменко Я.В. Методологічні засади формування політики сталого економічного зростання в регіоні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Я.В. Хоменко. – Київ, 2009. – 36 с.
5. Масловська Л.Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / Л.Ц. Масловська. – Київ, 2004. – 36 с.
6. Гончаренко І.В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми теорії та практики : монографія / І.В. Гончаренко // НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2009. – 370 с.
7. Єщенко П. Відновлення соціально-економічного розвитку – пріоритет номер один у світі та в Україні / П. Єщенко, А. Арсеєнко // Економіка України. – 2012. – № 1 (602). – С. 36-50.
8. Карпінський Б.А. Сталий розвиток економіки: узагальнена модель: монографія / Б.А. Карпінський, С.М. Божко. – Львів : Логос, 2005. – 256 с.
9. Економічний енциклопедичний словник : У 2 т. Т. 2. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій // За ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2006. – 568 с.

УДК 332.132(477)

**Язлюк Б.О.,
к.е.н., доцент, заступник завідувача магистратури,
факультет довузівської, післядипломної та
магістерської підготовки, доцент кафедри АМП
Тернопільський національний економічний університет**

СТРАТЕГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЯК НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОДОЛАННЯ АСИМЕТРІЇ РЕГІОНІВ

Постановка проблеми. Актуальною і найважливішою проблемою сучасного етапу розвитку економіки України є пошук нового балансу пріоритетів у вирішенні завдань соціально-економічної політики регіонів. На перше місце виходить завдання забезпечення економічного зростання за рахунок збільшення обсягу інвестицій, які спрямовуються у нарощування людського потенціалу, в розвиток інфраструктури, а також у великі проривні проекти у високотехнологічних галузях економіки.

Успішне вирішення всього комплексу соціально-економічних проблем безпосередньо пов'язане з модернізацією економіки як підвищення соціально-економічної безпеки регіонів з інвестиційним забезпеченням, що вимагає подальшого нарощування обсягу інвестицій та підвищення ефективності їх використання. З опорою на інвестиції реалізуються пріоритетні національні проекти розвитку агропромислового комплексу, забезпечення населення доступним комфортним житлом, підвищення рівня освіти та охорони здоров'я.

Модернізація у широкому сенсі слова – процес цілеспрямованого системного перетворення, велика кількість одночасних змін у різних сферах соціуму, економічних, політичних, культурних, соціальних і науково-технічних механізмів розвитку суспільства, тобто це будь-яке динамічне, свідомо регульоване і якісне покращення у економічній та політичній сферах.

Модернізація економіки як процес підвищення соціально-економічної безпеки регіонів, повинна стати одним із основних напрямів економічної діяльності держави, сутність якої буде становити систему заходів, спрямованих на якісні й кількісні перетворення у реальному секторі на державному та регіональному рівнях. Реформування і модернізація реального сектору економіки мають бути спрямовані на розвиток промислового комплексу країни, покликаною гарантувати національну безпеку та створення таких видів виробництва, які сприяли б переходу промисловості у цілому на нову технологічну основу, на створення інноваційного конкурентоспроможного високотехнологічного продукту.

Підвищення ефективності та продуктивності праці на основі інновацій – ключовий фактор модернізації України і її регіонів.

У сучасних умовах глобального кризового періоду важливими чинниками, що визначають необхідність політики модернізації економіки в умовах інтеграції країни у світовий простір, є: наявність проблем у виробничій сфері, рішення яких можливе в рамках науковообґрунтованої державної та регіональної промислової політики, постійний розвиток інтеграційних відносин у промисловості, розвиток середнього та малого бізнесу, створення високотехнологічного конкурентоспроможного продукту тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує досить значний за обсягом та спектром сучасний пласт досліджень з модернізації економіки та подолання асиметрії територіального розвитку. Не зменшуючи значущість внеску інших дослідників, у яких є значний доробок щодо дослідження проблем регіонального розвитку, територіальної організації виробництва, можна відзначити у вітчизняній науковій літературі праці учених-економістів: О. Амоші, В. Артеменка, Б. Андрушківа, І. Бланка, С. Біла, П. Борщевського, П. Гайдучького, В. Геєця, М. Долішнього, Ф. Заставного, В. Захарченка, В. Ільчука, Б. Патона, А. Пересада, Т. Пепи, В. Пили, В. Топіхи, В. Удовиченка, П. Саблука, Б. Санто, В. Семенова, Б. Твісса, М. Фацевського, Л. Федулової, Л. Чернюк та багато інших.

Незважаючи на певні напрацювання у цьому напрямі, слід відзначити необхідність розробки методичних рекомендацій щодо подолання асиметрії територіального розвитку та модернізації економіки як забезпечення і гарантування розвитку регіонів в Україні.

Постановка завдання. Мета даного дослідження полягає у розробці технології реалізації регіональної економічної політики модернізації, дослідженні методичних засад стратегічного регіонального розвитку в період кризових явищ.

Предметом дослідження є державна політика територіального розвитку як чинник модернізації реального сектору економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений нами аналіз стану регіонів в Україні дозволив зробити висновок про те, що більшість з них є вкрай несприятливими для розвитку, зокрема, і потребують негайного покращення і реалізації процедури модернізації економіки (створення сприятливого інвестиційного клімату в регіонах, інфраструктурне забезпечення регіонів, асиметрична податкова система по відношенню до «депресивних – стагнаційних» регіонів, тощо).

На сьогоднішній день, ті негативні кризові явища, які мають місце у національній економічній практиці, низький рівень доходів і диференціація основної частини населення і є формою прояву розбалансованості системи економічних інтересів сучасного українського суспільства, що і дає поштовх для відтоку населення з слабкою розвинутою інфраструктурою регіонів [5].

На даному етапі економічного розвитку гостро постає необхідність впровадження регіональної програми модернізації, що дасть можливість поліпшення рівня і якості життя людей, які проживають в «депресивних» регіонах, на основі реалізації пакету проектів розвитку в економіці, соціальній сфері та на рівні органів управління, що змінить відтік населення з депресивних регіонів на приплив нових мешканців регіону, та дасть поштовх територіальному розвитку при реалізації модернізації регіонів. Будемо вважати, це і буде однією з найважливіших оцінок проведеної роботи з модернізації та подолання асиметрії територіального розвитку.

Програма модернізаційної моделі економіки – це не централізовані системи управління, вони завжди регіоналізовані. В умовах нашої країни регіональний зріз є ключовим. Територія України з дуже різноманітними в соціально-економічному плані регіонами зумовлює осередок розвитку інноваційних процесів, локалізацію їх у найбільш підготовлених регіонах.

Теоретична концептуалізація подолання асиметрії територіального розвитку у процесі модернізації економіки може мати системний і інтегрований характер та підпорядковуватися жорсткому логічному графіку реформ.

Вважаємо, модернізація економіки усіх регіонів країни стане успішною, якщо буде супроводжуватися постійним пошуком оптимальних форм взаємодії суспільства, бізнесу, органів державної влади та місцевого самоврядування, що і дасть поштовх для активізації інвестицій в інновації у регіонах. Для такої взаємодії необхідно сформулювати умови на регіональному та місцевому рівнях. Тим самим, з'явиться можливість додати модернізації незворотного характеру.

Для цілей раціонального управління інвестиційною активністю доцільно використовувати групування/укрупнення регіонів за такими ознаками [3; 4; 6]:

- депресивні, стагнаційні регіони з вкрай низькими темпами розвитку, не мають достатніх доходів для самофінансування;
- знову освоюються регіони, розвиток яких пов'язаний з великими цільовими програмами освоєння природних ресурсів. У таких регіонах доводиться практично наново створювати виробничу сферу, транспортну мережу, житлово-комунальну та соціальну інфраструктуру;
- активно розвиваються регіони зі сформованою ефективною економікою, доходи від якої дозволяють не тільки фінансувати власний ріст, але й віддавати певну їх частину депресивним регіонам (регіони-донори);
- регіони, в яких реалізуються великі інвестиційні програми створення чи розвитку промислових комплексів.

Негативні явища, які мають місце у вітчизняній економічній практиці, – монополізація, низький рівень доходів і диференціація основної частини населення – є формою прояву розбалансованості системи економічних інтересів сучасного українського суспільства.

Проведене нами аналітичне дослідження регіональних розходжень України та порівняння з іншими великими країнами СНД за даними з 2000 по 2013 рр. дає підстави стверджувати, що в Україні дотепер не сформовані пріоритети регіональної політики, незадовільно працюють інструменти, регіональна політика переважно має «диригентський» характер, недостатньо враховуються об'єктивні фактори й бар'єри територіального розвитку, що знижує ефективність прийнятих рішень і вплив на регіональні диспропорції економічного розвитку, особливо у так званих «депресивно-стагнаційних» регіонах, що у свою чергу вимагає:

- проведення стимулюючої політики підвищення територіальної мобільності населення;
- розроблення рекомендацій з удосконалення регіональної бюджетної політики;
- проведення модернізації економіки на засадах інноваційного розвитку;
- формування політики пом'якшення нерівності регіонального розвитку;
- обов'язкове формування організаційно-економічного механізму згладжування проблем просторової поляризації регіональних соціально-економічних систем (орієнтований на повномасштабне використання ресурсного потенціалу території);
- необхідного взаємозв'язку між державою, регіональним розвитком інноваційної сфери та реальним сектором економіки, який повинен визначатися через державну підтримку певними заходами;
- розробки концепції стратегії та програми розвитку і модернізації економіки регіонів;
- формування ефективної системи управління регіональною економікою, що б визначило розробку нової концепції розвитку методології оцінки територіальної асиметрії й визначення просторової поляризації стану регіональних соціально-економічних систем;
- визначення напрямів вдосконалення формування ефективної державної підтримки у процесі розвитку регіональної інноваційної інфраструктури промислового комплексу;
- вдосконалення механізмів формування промислової політики на регіональному рівні;
- вдосконалення концепції національної інноваційної системи як інституціональної основи промислової політики держави на функціональних засадах стратегічної моделі інноваційного процесу;
- розробки комплексу засобів матеріально-технічного і фінансового забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів як необхідної умови їх успішної реалізації;
- розробки концепції регіональної інноваційної системи шляхом ведення НДДКР з залучення науково-дослідних інститутів, (університетів та інститутів) та інших суб'єктів у галузі технологій та інноватики з використанням специфіки регіонів;
- міжрегіонального співробітництва як напрямку соціально-економічного розвитку територій [3; 4; 6; 7].

На початковому етапі здійснення модернізації економіки необхідно використовувати інструменти як жорсткої, так і м'якої промислової політики. А інакше це призведе до відставання розвитку промисловості одних регіонів від інших.

Практичне впровадження наукових концепцій політики модернізації сприятиме якісній реалізації заходів стратегічного і тактичного характеру, піднесенню економіки, фінансовій стабільності країни в найближчій та віддаленій перспективі.

В результаті дослідження виявлено, що регіональні програми підтримки малого підприємництва є у всіх регіонах України, але їх результативність дуже низька, можливості програмно-цільового методу планування щодо здійснення політики розвитку й підтримки підприємництва на регіональному рівні використовуються в недостатній мірі, що впливає на інвестиційний клімат в регіонах, а також на проведення модернізації. Має місце недостатнє узгодження цілей програм та їх неконкретна постановка, що закриває шляхи до використання ефективних методів управління як самими програмами, так й бюджетуванням регіональної модернізації.

На сьогоднішній день несприятливий вплив на інвестиційний клімат в регіонах України та подолання асиметрії територіального розвитку здійснює:

- високий рівень інфляції;
- правова нестабільність, що супроводжується постійним прийняттям нових законодавчих актів;
- сильна бюрократизація апарату управління, корупція;
- неефективне земельне законодавство;
- недостатній розвиток ринкової інфраструктури;
- непередбачуваність митного режиму;
- слабе інформаційне забезпечення іноземних інвесторів про можливі обсяги, бажаною галузевої та регіональної спрямованості інвестування та ін. [2; 3; 4; 9].

Під час територіального розвитку необхідно дотримуватися певних принципів, які впливають із закономірностей районуутворення і, водночас, є основою методів роз'єднання території. Принципи районування – вихідні положення, правила, якими користуються вчені у процесі обґрунтування мережі районів певної країни.

Сьогодні для України модернізація стала ключовим терміном дня. Для нашої країни модернізація – це система заходів щодо подолання економічного і технологічного відставання України від деяких розвинених країн Заходу, у зв'язку з цим, критерії та параметри модернізації, так само як і шкала оцінки її успішності, можуть формуватися тільки по відношенню до передових країн.. Модернізація регіонального господарства являє собою багатогранний процес і не зводиться тільки до перетворень в економіці або вдосконалення виробничих технологій – вона повинна охоплювати всі сфери життя регіонального суспільства. Проект регіональної модернізації – це якісно нова технологічна база для розвитку економіки регіону, сформована на основі синтезу соціальних, ліберальних та інноваційно-інвестиційних цінностей.

Модернізаційна парадигма регіональної економіки постійно розвивається і вдосконалюється під впливом низки факторів. З одного боку, модернізаційні процеси об'єктивно обумовлені і динамічно змінюються факторами зовнішнього середовища (макроекономічна політика країни і тенденції розвитку світової економіки), з іншого – розвиток теорії модернізації є орієнтиром інноваційного розвитку регіональних соціально-економічних систем [1].

Міжрегіональні відмінності, сильна диференціація рівнів включення різних регіонів в економіку макрорівня, різна інвестиційна та інноваційна привабливість регіонів створюють різні умови формування та реалізації моделей модернізаційної політики. Це посилює значення регіональної економіки як галузі наукових знань про розміщення продуктивних сил і соціально-економічних процесах в тісному зв'язку з ресурсним потенціалом території.

Перехід до інноваційної моделі модернізаційного розвитку країни також передбачає посилення територіального аспекту, оскільки прискорення інноваційних процесів веде до формування локальних (регіональних, муніципальних) об'єднань сторін, зацікавлених в оновленні: вчених, бізнесу, і місцевої адміністрації. Ефективність інноваційної діяльності регіону в умовах його модернізації, в першу чергу, визначається інноваційною інфраструктурою як базовою складовою інноваційної економіки, інноваційного потенціалу території; в її складі розвиток фінансової інфраструктури стає необхідною умовою модернізаційних перетворень в економіці регіону.

Також, необхідно не забувати про засади розвитку регіонів в умовах трансформаційної соціально-орієнтованої економіки та формування інтегрованого економічного простору держави.

Регіональна модернізація вимагає ефективною взаємодії всіх видів ресурсів, створення механізмів їх акумулювання, відтворення соціально-економічного, інвестиційного та інноваційного потенціалів регіону в якості основних чинників конкурентоспроможності. Інструментом забезпечення процесу модернізації регіону є структурні реформи – перерозподіл ресурсних потоків між секторами, які будуть виводити регіональну систему на більш високий рівень розвитку. З позиції орієнтації на ефективне використання ресурсного потенціалу території, в процесі модернізації особливого значення набуває моделювання ресурсних потоків у відповідності з концепцією моделі «балансу–балансів», згідно з якою приватні балансові побудови, що відображають процеси утворення і витрачання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів території, об'єднуються в єдине ціле через загальні змінні у відповідності з логікою причинно-наслідкових зв'язків.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, на сьогоднішній день для модернізації регіонів, основними завданнями є розробка та реалізація інвестиційної-інноваційної політики регіонів, що забезпечить соціально-економічний розвиток регіонів та визначить пріоритетні напрями вдосконалення нормативної бази, які сприятимуть розвитку інвестиційної діяльності територіального розвитку та забезпечення взаємодії з органами виконавчої влади і муніципальним утворенням регіону в питанні підвищення інвестиційної привабливості галузей економіки регіонів.

Інноваційна стратегія вектору просторової модернізації економіки забезпечить конкурентоспроможність регіонів та гарантуватиме науково-технологічну безпеку будь якого реального сектора економіки в усіх регіонах України.

Модернізаційний тип економічного розвитку є найбільш перспективним з погляду реалізації як

регіональних, так і національних інтересів, здатним стати тим напрямком, що дозволить регіонам зробити прорив у соціально-економічному розвитку держави.

Вирішення такої ситуації вимагає творчого переосмислення і перероблення можливостей модернізації економіки та подолання асиметрії територіального розвитку.

Отримані автором основні теоретичні положення й висновки є основою для подальших наукових досліджень методологічних засад формування стратегії і тактики, регіонального виміру модернізації економіки та територіального розвитку.

Література

1. Національна економіка: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, Т.Л. Желюк, Т.М. Попович : за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання, 2011. – 463 с.
2. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2850-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: [http:// zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=2850-15](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=2850-15)
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова КМУ від 21 липня 2006 р. № 1001. – [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF)
4. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.
5. Топіха В.І. Інвестиційний менеджмент та ризики в діяльності венчурних компаній / В.І. Топіха, П.В., Ковалишин // Бізнес-навігатор: наук.-вироб. журнал. – 2011. – № 1 (22). – С. 145-150.
6. Язлюк Б. Інноваційно-інвестиційна практика: теорія та методика : монографія / Б. Язлюк // Деп. в ДНТБ України, Академія соціального управління. – Тернопіль, 2010. – 223 с.
7. Язлюк Б. Стратегія інноваційної безпеки як подолання асиметрії конкурентоспроможності підприємств у міжрегіональному розвитку / Б. Язлюк // 36. наук. праць молодих вчених Наука молода. – Тернопіль: Економічна думка, – 2012. – Вип. 18. – С. 178-184.
8. Язлюк Б. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної ефективності інноваційного розвитку підприємства та її безпеки / Б. Язлюк // Наук. збірник Львівського нац. ун-ту ім. І. Франка «Формування ринкової економіки в Україні». – 2012. – Вип. 27. – С. 291-297.
9. Язлюк Б. Шляхи підвищення рівня інноваційного розвитку виробництва з врахуванням регіональної стратегії / Б. Язлюк, С. Питель, А. Шумський // Сталий розвиток економіки. – Хмельницький: ІЕТП. – 2013. – Вип. 1 (18). – С. 224-230.

УДК 332.1

Аверкина М.Ф.,
к.е.н., докторант кафедри менеджменту та маркетингу
Луцький національний технічний університет

МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ МІСТА

Постановка проблеми. З метою забезпечення відтворювальних процесів у місті, подолання проблем щодо нераціонального використання ресурсів, функціонування застарілих технологій, зниження антропогенного навантаження на екосистему міста, визначальну роль відіграє ефективна та дієва інноваційна політика. Необхідно зазначити, що актуальність досліджень щодо формування дієвої та ефективної інноваційної політики міста зростає, оскільки в умовах глобалізації та світових тенденцій розвитку на основі інновацій у місті може не лише досягатися прийнятний рівень стійкого розвитку, але й формуватися відповідний рівень його конкурентоспроможності

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування ефективної інноваційної політики міста вивчали такі науковці як Б. Бузінар, О. Карий [4], В. Краплина [2], Л. Федулова [3] та ін. Однак у більшості наукових розвідок мало уваги приділено впливу інноваційної політики на систему забезпечення стійкого розвитку міста. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку даного дослідження у науковому аспекті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ролі інноваційної політики в системі забезпечення стійкого розвитку міста.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нашу думку, стійкий розвиток міста